

ละครสร้างสรรค์ : การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
Creative drama: Developing emotional intelligence for student with learning disability

สุดารัตน์ ธานี

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปการแสดง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

mickeyminnie_17532@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้รวบรวมการศึกษาและความรู้เกี่ยวกับละครสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยเนื้อหาประกอบไปด้วย ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนรู้ แนวทางการนำกระบวนการละครสร้างสรรค์เข้ามาเพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการปฏิบัติที่เป็นแนวเดียวกันและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : บกพร่องทางการเรียนรู้, ความฉลาดทางอารมณ์, ละครสร้างสรรค์

Abstract

This article collects studies and knowledge relating to creative drama for developing emotional intelligence for students with learning disabilities. The content includes definition of student with learning disability, their learning problem and the potentials of using creative drama for developing their emotional intelligence, which is a practice corresponding to the National Education Act of BE 2551. This is to solve the problem of student with learning disability to help them live happily with others in the society.

Keywords: learning disability, emotional intelligence, creative drama

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 มาตรา 5 วรรคที่ 1 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ คือได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและมาตรา 8 ได้กล่าวไว้ว่า ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 31)

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ คณะกรรมการปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จำแนกเด็กที่จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้สอดคล้องกับความต้องการ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งกลุ่มเด็กพิการได้แบ่งประเภทของความพิการเป็น 9 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กมีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก เด็กพิการซ้ำซ้อน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายโดยมอบหมายให้สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์สำหรับดำเนินการในระดับกระทรวง ซึ่งในโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

ดังนั้น เพื่อเป็นการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายกระทรวง การศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมในโรงเรียนและได้จัดการศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนร่วม โดยได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จนถึงปัจจุบันนี้ทุกโรงเรียนต้องจัดรูปแบบการเรียนร่วมเพื่อรองรับเด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียนตามศักยภาพ จำนวนผลการคัดกรองประเภทนักเรียนเรียนร่วม พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นจำนวนที่มีเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการเรียนรู้ และด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม เด็กไม่สามารถรับรู้และสื่อสารได้เท่าเด็กปกติทั่วไป เด็กมักมีสมาธิสั้น และเด็กที่ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หรือคบหาเพื่อน

ปัจจุบันคนที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน หรือการประกอบอาชีพ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) หมายถึง ความเข้าใจความรู้สึกตนเอง รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง รู้จักการควบคุมและการแสดงออกของอารมณ์ ใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดี แก้ไขความเครียดที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจผู้อื่น สามารถสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถในการสร้างความสัมพันธ์ ด้านทักษะทางสังคมทางการสื่อสารที่ดี และสามารถบริหารความขัดแย้งได้ (เทิดศักดิ์ เดชคง, 2542: 8 อ้างอิงใน อภิรัฐ พิมพ์เขต, 2550: 2)

จากการศึกษาดัชนีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับละครสร้างสรรค์ ทักษะการแสดงละคร ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 30) กล่าวว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่มที่อาศัยทักษะการเคลื่อนไหว การพูด การอ่าน ทุกๆ ขั้นตอนในการวางแผนของกลุ่ม เด็กๆ ทุกคนจะต้องระดมความคิดสมองหัดรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หัดเสนอความคิดเห็นและสร้างข้อตกลงร่วมกัน ฝึกฝนร่วมกัน จนกระทั่งนำเสนอผลงานละครออกมาเพื่อที่จะสื่อสารกับเพื่อนอื่นๆ ในห้องและภายในระหว่างการแสดงละครสร้างสรรค์นั้น ผู้สวมบทบาทสมมติต้องตั้งใจฟังตัวละครอื่นๆ เพื่อที่จะได้สามารถตอบโต้ด้วยการโต้แย้งได้ กระบวนการทั้งหมดของละครสร้างสรรค์เป็นการใช้ทักษะการสื่อสารทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พรรัตน์ ดำรง (2547: 80) ที่กล่าวว่าละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กเป็นกระบวนการละครนอกแบบที่ต้องการพัฒนาให้เด็กแต่ละคนในชั้นเรียนเป็นผู้รู้จักคิด รู้จักตนเองกล้าแสดงออก รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีเหตุผลและพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

จากลักษณะของละครสร้างสรรค์ที่กล่าวมา ผู้เขียนจึงมีความสนใจจะนำกระบวนการละครสร้างสรรค์มาใช้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยหวังว่านักเรียนที่มีความ

บกพร่องทางการเรียนรู้จะมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและอยู่ร่วมกับคนในสังคมต่อไปอย่างมีความสุข

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

คณะกรรมการร่วมแห่งชาติว่าด้วยความบกพร่องทางการเรียนรู้ (National Joint Committee on Learning Disabilities: NJCLD อ้างถึงใน กลุ่มการจัดการศึกษาเรียนร่วม สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ, 2554: 4) ให้คำจำกัดความ “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” ว่าหมายถึง ความบกพร่องที่มีลักษณะหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความยากลำบากในการเข้าใจและการใช้ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน การให้เหตุผลและหรือทักษะทางคณิตศาสตร์ โดนสันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวข้องกับความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง และหากเกิดกับบุคคลใดแล้ว อาจคงอยู่ไปตลอดชีวิตของบุคคลนั้น โดยบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจแสดงออกถึงปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาการรับรู้ทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นองค์ประกอบของความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรง และแม้ว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้จะเกิดร่วมกับความบกพร่องอย่างอื่น เช่น ความบกพร่องทางการรับรู้ ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์หรืออหิวาผลจากนอกอื่น ๆ เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมการสอนที่ไม่เหมาะสมแต่ความบกพร่องหรืออหิวาผลจากภายนอกเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุโดยตรงของความบกพร่องทางการเรียนรู้

ในกฎหมาย ซึ่งว่าด้วยการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง (Individuals with Disabilities Education Act - IDEA) ของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความว่า “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” หมายถึง ความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่างทางกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา การพูด การเขียน ซึ่งอาจแสดงออกถึงความบกพร่องในความสามารถทางการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำหรือการศึกษาคำนวณทางคณิตศาสตร์ และยังรวมถึงความบกพร่องทางการรับรู้ ความบาดเจ็บทางสมอง ความบกพร่องเพียงเล็กน้อยของการทำหน้าที่ของสมอง ความบกพร่องทางการอ่าน (Dyslexia) ความบกพร่องในการพูดและในการเข้าใจภาษาพูดหรือภาษาเขียน (aphasia) แต่ไม่ครอบคลุมความบกพร่องทางการเรียนรู้อันเนื่องมาจากความบกพร่องอื่นๆ ได้แก่ ความบกพร่องทางการเห็น ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา และความบกพร่องทางอารมณ์ รวมทั้งความด้อยโอกาสอันเนื่องมาจากเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความโดย IDEA ยังเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความชัดเจน และมีความยากลำบากในการใช้จำแนกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Swanson, 2000 อ้างถึงใน กลุ่มการจัดการศึกษาเรียนร่วม สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ, 2554: 4)

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นนักเรียนที่มีสติปัญญาอยู่ในระดับปกติหรือสูงกว่าปกติแต่มีปัญหาในการเรียนรู้ในเรื่องการจัดกระทำข้อมูลอันเกิดจากปัญหาของสมองหรือระบบประสาทส่วนกลางที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดเก็บข้อมูลหรือการนำข้อมูลมาใช้ สาเหตุดังกล่าวทำให้เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาทางด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การพูด การฟังและทักษะต่างๆ ในสังคม นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีปัญหายากในการรับข้อมูล (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 14)

เด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ (Learning Disabilities : L.D.) เป็นความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน (Basic Psychological Process) ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจ การใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ซึ่งแสดงออกโดยไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์ รวมถึงข้อจำกัดในการเรียนรู้ (Perceptual Handicaps)

การบาดเจ็บทางสมอง (Brain Injury) ความผิดปกติเล็กน้อยในการทำงานของสมอง (Minimal Brain Dysfunction) ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) และอะเฟเซีย (Developmental Aphasia) แต่ไม่รวมในกลุ่มที่เป็นผลของความพิการทางตา หู หรือการเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา ปัญหาทางอารมณ์ หรือเกิดจากความเสียหายทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม ในทางวงการแพทย์ ใช้การวินิจฉัยเป็น Learning Disorder (ตามเกณฑ์ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน DSM-IV หรือ Specific Developmental Disorder of Scholastic Skills (ตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ICD-10) คือ ทักษะเฉพาะด้านที่ใช้ในการเรียน ด้านการอ่าน การเขียน หรือการคำนวณ ไม่เหมาะสมกับอายุจริง ระดับเขาวนปัญญา และระดับการศึกษาโดยไม่ได้เกิดจากความผิดปกติทางร่างกาย และระบบประสาท ความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้าน ความบกพร่องทางสติปัญญา ขาดโอกาสทางการศึกษา ส่งผลรบกวนต่อผลการศึกษาหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ต้องอาศัยการอ่าน การเขียน หรือการคำนวณ ลักษณะอาการความบกพร่องในการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ 1) ความบกพร่องด้านการอ่าน (Reading Disorder) อ่านหนังสือไม่ออกเลย หรืออ่านหนังสือได้ไม่เหมาะสมตามวัย เช่น สะกดไม่ถูก อ่านตกหล่น อ่านทีละตัวอักษรได้แต่ผสมคำไม่ได้ แยกแยะพยัญชนะที่คล้ายกันไม่ออก (ก-ค-ก) ทั้งที่เด็กมีความฉลาดรอบรู้ในด้านอื่นๆ ถ้ามีใครเล่าเรื่องให้ฟังจะเข้าใจ เรียนรู้จากการเห็นภาพและการฟัง จะทำได้ดี แต่ถ้าให้อ่านจะไม่ค่อยรู้เรื่อง จับใจความไม่ได้ 2) ความบกพร่องด้านการเขียน (Disorder of written Expression) มีปัญหาในด้านการเขียนหนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ทั้งๆ ที่รู้ว่าอยากจะเขียนอะไรเขียนตกหล่น สลับตำแหน่ง หรือผิดตำแหน่ง เขียนไม่เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ใช้คำเชื่อมไม่ถูกต้อง เว้นวรรคตอนหรือย่อหน้าไม่ถูกต้อง จนทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ถูกต้อง และ 3) ความบกพร่องด้านการคำนวณ (Mathematics Disorder) มีปัญหาในด้านการคำนวณ ตามระดับความรุนแรงหลากหลายรูปแบบ เช่น มีความสับสนเกี่ยวกับเรื่องตัวเลข ไม่เข้าใจเรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ไม่สามารถแปลโจทย์ปัญหาเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ มีการคำนวณที่ผิดพลาด ตกหล่นเกี่ยวกับเรื่องตัวเลขเป็นประจำ การจัดการศึกษาและการช่วยเหลือ คือ 1) ช่วยเหลือในการเรียนรู้ โดยวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP – Individualized Educational Program) มีการนำสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาประกอบในการเรียนการสอน ตามสภาพปัญหาของเด็ก เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เทป วีดิทัศน์ เครื่องคิดเลข เป็นต้น 2) แก้ไขปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้นด้วย เช่น โรคสมาธิสั้น ปัญหาการประสานงานของกล้ามเนื้อ ปัญหาด้านการพูด และการสื่อสาร 3) ลดความรุนแรงของผลกระทบที่ตามมา เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาพฤติกรรม และปัญหาการปรับตัว โดยคัดกรองปัญหา แต่แรกเริ่ม ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือตามแนวทางที่เหมาะสม และ 4) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครอบครัว เกิดความเข้าใจว่าเป็นความบกพร่องที่ต้องให้การช่วยเหลือ ไม่ตำหนิตัวตนว่าเป็นความไม่เอาใจใส่ของเด็กเอง (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์ เรขา, 2547: 5-6)

จากการศึกษาคำจำกัดความข้างต้นและแนวทางการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขึ้นประกอบกับการศึกษาดำเนินการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ลักษณะที่ค่อนข้างชัดเจนของเด็กกลุ่มนี้ คือ ความด้อยความสามารถอย่างมากในทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคิดคำนวณหรือการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และยังพบว่าเด็กกลุ่มนี้มักมีความบกพร่องด้านอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น ความบกพร่องทางด้านสมาธิ พฤติกรรม อารมณ์ หรือสังคม การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาชั้นนำ ตลอดจนหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ พบว่าผู้เรียนหรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ไม่ได้รับการส่งเสริมและขาดมิติทางด้านอารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นรากฐานของการเริ่มต้นชีวิตและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานวุฒิ

ภาวะของอารมณ์ประสบความสำเร็จในการเรียน การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550: 25) กล่าวว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นบุคคลที่รับรู้ เข้าใจการจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมักประสบความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิต สามารถสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ตรงข้ามกับบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ ทำให้หมดสมาธิในการทำงานและมีความคิดไม่ปลอดโปร่ง

ความหมายความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ เข้าใจและปรับอารมณ์ได้เหมาะสมเพื่อเป็นแหล่งพลังงานของบุคคล การรู้ข้อมูล ความไว้วางใจ ความคิดสร้างสรรค์และอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์

Bar-On (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550: 16) ได้ประสบการณ์จากการทำงานทางคลินิกซึ่งตั้งคำถามว่าเหตุใดคนบางคนจึงมีสภาพอารมณ์ที่มั่นคงมากกว่าคนอื่น และเหตุใดคนบางคนจึงประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าคนอื่น และได้ทบทวนความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถภาพที่นำไปสู่ความสำเร็จโดยทั่วไป ความสำเร็จในการมีและคงไว้ซึ่งสุขภาพอารมณ์ที่ดีและเป็นที่ชัดเจนว่ากุญแจสำคัญในการทักทายความสำเร็จไม่ได้หรือไม่เกี่ยวข้องกับฉลาดด้านเชาวน์ปัญญา เพราะคนที่ฉลาดบางคนไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิต

นักจิตวิทยาพยายามให้คำจำกัดความของ “เชาวน์ปัญญา” มาเกือบศตวรรษและคำเชาวน์ปัญญายังไม่ปรากฏก่อนปี 1900 และไม่ปรากฏใน Dictionary of Philosophy และ Psychology ของ Baldwin ในปี 1902

ต่อมาจนถึงปี 1927 ก็ยังไม่มีการพูดถึงเชาวน์ปัญญาเนื่องจากความลำบากในการให้คำจำกัดความของเชาวน์ปัญญา มีการสร้างแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงดูเหมือนว่าเป็นการง่ายที่จะวัดเชาวน์ปัญญามากกว่าให้ความหมายของเชาวน์ปัญญา

คำจำกัดความของ David Wechsler ดูจะค่อนข้างมีประโยชน์และมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับความสามารถอื่นๆ นอกเหนือจากการรับรู้ด้านเชาวน์ปัญญา (Cognitive intelligence)

(Wechsler: 1958 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550: 16) ได้ให้คำจำกัดความของเชาวน์ปัญญาว่าเป็นความสามารถหลายๆ ด้านร่วมกันของบุคคลในการกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมาย คิดอย่างมีเหตุผล และใช้ความสามารถในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผลและยังกล่าวว่าคำจำกัดความที่รวมความสามารถในการปรับตัวสถานการณ์และมีความสำเร็จในการเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตใน ความหมายนี้ เป็นไปได้ที่จะรวม non-cognitive intelligence (emotional, personal and social) ควบคู่ไปกับ Cognitive intelligence ที่จริงแล้ว Wechsler ได้เคยอภิปรายเกี่ยวกับ non- intelligence factors of intelligence มาตั้งแต่ตอนต้นปี 1940 แม้ว่าจะเน้นความสนใจในด้าน Cognitive intelligence มาก่อน

ความสามารถด้านเชาวน์ปัญญาที่วัดเป็น IQ ชี้ถึงความสามารถในการเข้าใจเรียนรู้ จดจำ คิดอย่างมีเหตุผล แก้ปัญหาและให้ประสบการณ์จากการเรียนรู้

ส่วน non-cognitive intelligence ซึ่งวัดเป็น EQ ให้ความหมายที่ลึกซึ้งกว่า มีความหมายกว้างๆ เกี่ยวข้องกับ personal, emotional social + survival dimension of intelligence และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมากกว่า Cognitive intelligence พวก non-cognitive intelligence มีความหมายเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล การปรับตัวหรือเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น การวัดคุณภาพอารมณ์ก็คือการวัดความสามารถของบุคคลในการจัดการกับ

สิ่งแวดล้อมที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับโลกภายนอกความหมาย ของ non - cognitive intelligence ดังกล่าวแล้วเป็นที่มาของการพัฒนาแบบวัดคุณภาพอารมณ์

มีงานวิจัยที่ UCLA ซึ่งแสดงว่า 7 เปอร์เซ็นต์ ของความสำเร็จในการเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ และ 93 เปอร์เซ็นต์ เป็นผลจากคุณสมบัติอื่นได้แก่ ความไว้วางใจ ความสมดุล การรับรู้ความเป็นจริง ความซื่อสัตย์ ความเป็นอยู่ และการมีอำนาจเหนือ คุณสมบัติด้านเชาวน์ปัญญาเหล่านี้ เป็นความหมายของที่มา EQ

การวิจัยทางวิทยาศาสตร์แสดงให้เห็นว่า EQ ไม่ใช่ IQ หรือความสามารถทางสมองแต่เพียงอย่างเดียว ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่ดีที่สุดและเป็นส่วนที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550: 16-17)

จากข้อความข้างต้นทำให้เห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุดังกล่าวถึงควรมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่บุคคลในสังคมเพื่อเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในการสร้างพื้นฐานการดำรงชีวิตให้แก่เด็กในแต่ละวัยควรนำแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สอดแทรกไปกับการเล่น การเรียนรู้เพื่อสร้างความคุ้นเคยและซึมซับไปกับการดำเนินชีวิตอย่างเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับคำกล่าวของ ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2546: 28) ว่าการเล่นของเด็กวัยต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านสมอง ด้านสังคมและด้านจิตใจ เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า “การเล่น” สามารถที่จะเป็น “สื่อกลาง” ในการช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้แน่นอน คำถามมีอยู่ว่า และการเล่นแบบไหนที่จะสามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด จากผลงานวิจัยของ ดร.เอ็ดการ์ เดล (Dr. Edgar Dale) พบว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลเป็นอันดับรองลงมาคือการใช้ “ละคร” หรือ “นาฏการ” (drama) เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ดร.เดล พบว่า การเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดง “ละคร” หรือเรียนรู้ผ่าน “ละคร” ที่เป็นผลงานจากมนุษย์ (ไม่ใช่ผลงานจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์) นั้น ให้ผลดีกว่าการใช้สื่อการเรียนรู้ประเภทอื่นๆ ทั้งหมด ดังนั้น การใช้ “ละคร” ที่ตอบสนองต่อพัฒนาการในการเล่นของเด็กแต่ละวัย จึงน่าจะเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดร.เดล และน่าจะได้รับการทดลอง ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาวิธีการนำละครไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ความหมายของละครสร้างสรรค์

ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 14) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หมายถึง ละครที่ไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นจากการสมมติบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมภายใต้สถานการณ์สมมติที่กำหนดไว้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ แม้ว่าจุดสำคัญในละครสร้างสรรค์คือ การแสดงละครภายในสถานที่ปิด เช่น ห้องเรียน หรือสถานที่ที่ปราศจากผู้ชมที่เป็นทางการแต่จุดเน้นของละครสร้างสรรค์กลับอยู่ที่กระบวนการที่นำไปสู่ละคร

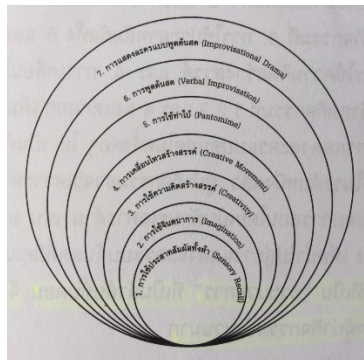
สุมิตร เทพวงษ์ (2541: 228) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ หมายถึง ละครนอกแบบที่ไม่ต้องการเวทีสำหรับแสดงและไม่ต้องการผู้ชม เป็นการนำเอาละครมาใช้ประกอบการศึกษาในห้องเรียน โดยมีจุดหมายเพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กแต่ละคนในชั้นหรือในกลุ่มไปในทางที่ตนถนัด เด็กทุกคนในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกอย่างเท่าเทียมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยซึ่งเป็นการทำให้เด็กแต่ละคนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น เสริมสร้างความเชื่อมั่น ทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ละครสร้างสรรค์หมายถึง ละครที่ไม่มีรูปแบบแต่เน้นกระบวนการ เพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียน เรียนรู้ผู้อื่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้เรียนหรือผู้ร่วมกิจกรรมจะคิดและแก้ไขปัญหา

ค้นพบศักยภาพของตนเอง จากการประสบการณ์การการแสดง จึงส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีโอกาสพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และปัญญา

การพัฒนาทักษะในละครสร้างสรรค์

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2547: 37-41) กล่าวว่า กิจกรรมในละครสร้างสรรค์นั้นเป็น กระบวนการ (process) ที่มักจะเริ่มต้นจากสิ่งที่คุณเรียนมีความรู้หรือคุ้นเคยอยู่แล้ว จากนั้นผู้นำจึงจะประสบการณ์เชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ใหม่ๆ ที่กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้น ด้วยความมุ่งหวังที่จะพัฒนาการทำงานของสมองทั้งสองซีก เพื่อให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจในทักษะแต่ละด้าน จึงนำเสนอแผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 แผนภูมิลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์
ที่มา : ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2547: 39)

แผนภูมิมวงกลม แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการแสดงแบบพูดสด (improvisational drama) ซึ่งประกอบด้วยทักษะขั้นพื้นฐานหลายๆ ด้าน นับตั้งแต่การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (sensory recall) การใช้จินตนาการ (imagination) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ (creative movement) การใช้ท่าทาง (pantomime) และการพูดสด (verbal improvisation)

เนื่องจากคุณภาพของการแสดงละครแบบพูดสดขึ้นอยู่กับทักษะและประสบการณ์ของผู้แสดง ดังนั้น ผู้นำกิจกรรมควรพิจารณาปัจจัยทางด้านวัย พัฒนาการด้านต่างๆ ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ของผู้ร่วมกิจกรรมก่อนที่จะออกแบบแผนการสอนหรือแผนการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และวางแผนการสอนเพื่อเด็กวัยก่อนวัยเรียน (3-5 ปี) ย่อมแตกต่างจากเด็กวัยเรียน (6-11 ปี) ดังนั้น ผู้นำกิจกรรมหรือผู้สอนจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์พื้นฐานและเข้าใจพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ลักษณะของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยใช้แผนภูมิมวงกลม สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การฝึกทักษะในแนวนราบ การฝึกทักษะในแนวตั้งและการฝึกทักษะในแนวนราบและแนวตั้งร่วมกัน ทั้ง 3 ลักษณะจะเป็นการจัดกิจกรรมเน้นที่ทักษะกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ผู้เขียนจึงมีความเชื่อว่าทักษะการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้

ละครสร้างสรรค์ที่ใช้ในการศึกษา

ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เป็นละครที่ใช้ในการศึกษา (Drama in Education) ซึ่งเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาทหรือการแสดงละครภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยและเน้นอิสรภาพ

ในการคิดและการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ทักษะในการแสดงออกด้วยร่างกายและภาษาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ตีความหมาย ตลอดจนทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งรวมถึงทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ตีความหมาย ตลอดจนทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งรวมถึงทักษะการจัดการกับปัญหา ทั้งหมดนี้เป็นการทำงานเพื่อจะได้เรียนรู้ในประเด็นต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นการเรียนรู้ นั้นๆ (ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2546: 10) ทั้งนี้ละครสร้างสรรค์มีความแตกต่างจากละครเวทีโดยทั่วไปตรงที่ว่าละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หรือละครที่ใช้ในการศึกษา (Drama-In-Education) นั้นมิได้มุ่งเน้นในการแสดงเพื่อผู้ชมที่เป็นทางการแต่มุ่งเน้นที่จะใช้กระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นอย่างมีความสุข

จากการศึกษาความหมายและจุดมุ่งเน้นของละครสร้างสรรค์ ทั้งประกอบกับการนำละครสร้างสรรค์ไปพัฒนาผู้เรียน ของปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ ไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียน ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้ง 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาข้างต้น ในปี พ.ศ. 2547 ผู้เขียนจึงมีความคิดว่าละครสร้างสรรค์จะเป็นกระบวนการอีกหนึ่งอย่างที่จะสามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนละครสร้างสรรค์

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2546: 42) ได้อธิบายถึงการวางกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนละครสร้างสรรค์ว่าประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมเตรียมความพร้อม (Warm-up) เป็นการเตรียมความพร้อมด้วยการอบอุ่นร่างกายเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว และเกิดสมาธิพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านร่างกาย สมองและอารมณ์ ในขั้นตอนต่อไป

2. กิจกรรมจูงใจ (Motivation) หมายถึง การใช้คำถาม หรือสื่อประเภทต่างๆ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความต้องการที่เรียนรู้ หรือทำความเข้าใจกับประเด็นที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมา ขั้นตอนในการสร้างแรงจูงใจนี้ อาจจะเริ่มต้นด้วยการถามคำถามที่เร้าปฏิกิริยาการตอบสนองเพื่อดึงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกจากนั้นผู้นำกิจกรรมอาจนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นต่อการแสดงละครในช่วงท้าย “ข้อมูล” ที่ว่านี้หมายถึง สื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่จะนำไปสู่การอภิปราย หรือการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้ สื่อที่ว่านี้มีหลายรูปแบบเช่น เกม นิทาน บทกวี บทเพลง วีดิทัศน์ บทสัมภาษณ์ ข่าวสาร บทความ เรื่องสั้น ภาพจำลอง แผนผัง เป็นต้น ผู้นำต้องพิจารณาความเหมาะสมว่าจะใช้ข้อมูลและเวลาเท่าไรและอย่างไร เพื่อที่จะเป็นการปูพื้นฐานและการสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบให้กับผู้ร่วมกิจกรรมให้ได้มากที่สุด

3. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) แบ่งเป็น 2 ช่วงคือ

3.1 กิจกรรมก่อนละคร (Pre-Drama) หมายถึง การเตรียมความพร้อมในการ ที่จะแสดงให้กับผู้เรียน กิจกรรมเหล่านี้ 2 ลักษณะคือ การฝึกซ้อมการแสดงเป็นตัวละครในสถานการณ์ต่างๆ และการวางแผนว่าจะแสดงละครอย่างไร เช่น สมมติว่าแสดงละครเรื่องลูกหมูสามตัว ครูอาจจะกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนลองแสดงท่าทางการสร้างบ้านของลูกหมูแต่ละตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองเล่นกับจินตนาการของตนเองระหว่างที่ผู้เรียนกำลังทดลองเป็นตัวละครอยู่นั้น ผู้สอนต้องใช้ความสามารถในการสังเกตและให้คำแนะนำที่ดีๆ แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้เขาแสดงออกได้อย่างมีสมาธิและสมจริง

3.2 กิจกรรมละคร (Drama Playing) เมื่อมีการเตรียมความพร้อมมาพอสมควรแล้วผู้เรียนก็จะมี ความมั่นใจและความพร้อมที่จะแสดง ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น เป็นกันเองแต่จริงจัง เพื่อให้ผู้แสดงจะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยกันนั้น สามารถทุ่มเทสมาธิให้กับละครต้นตอที่กำลังจะเกิดขึ้น ภายในห้องทำกิจกรรมให้ได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าในการแสดงละครสร้างสรรค์นั้น จะไม่มีการอนุญาตให้บุคคลที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมาโดยตลอดเข้าชมเพราะการมีผู้ชมที่เป็นคนอื่นที่มีบุคคลที่ได้ผ่านกระบวนการกลุ่มมานั้น มักจะสร้างความแปลกแยก ให้เกิดกับผู้ร่วมกิจกรรม และเป็นสาเหตุแห่งความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยในการแสดงทำให้ผู้แสดงเกิดอาการประหม่าและเกร็ง ส่งผลให้กระบวนการละครสร้างสรรค์เกิดการสะดุดและอาจไม่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4. การประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลในกระบวนการละครสร้างสรรค์มี 2 ลักษณะคือ

4.1 การประเมินผลที่สอดแทรกระหว่างปฏิบัติกิจกรรมแต่ละส่วน หมายถึงการที่ผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือแสดงปฏิกิริยาต่อการปฏิบัติของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมโดยมากจะเป็นการแสดงออกด้วยการวิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์ด้วยวาจา ด้วยเสียงปรบมือ ด้วยการให้กำลังใจ และเป็นการประเมินผลในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

4.2 การประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนการสอนขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมกิจกรรมและผู้นำกิจกรรมต้องใช้ความเป็นกลางในการมองผลงานที่เกิดขึ้นจากการแสดงละคร ผู้นำกิจกรรมควรพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ การตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ข้อสรุปว่าการเรียนรู้ที่วางไว้นั้นบรรลุหรือไม่จึงเป็นทักษะที่สำคัญและละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง

สรุป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายกระทรวง การศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมในโรงเรียนและได้จัดการศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนร่วม โดยได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จนถึงปัจจุบันนี้ทุกโรงเรียนต้องจัดรูปแบบการเรียนร่วมเพื่อรองรับเด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียนตามศักยภาพ ตามแนวทางการพัฒนาของกระทรวงจัดให้ทุกโรงเรียนดำเนินการคัดกรองประเภทเด็กเรียนร่วม เพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ จากจำนวนการคัดกรองของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ทราบถึงจำนวนนักเรียนที่มีความพิการที่เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ คือกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเป็นเด็กกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ หรือการเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งผลจากการเกิดสภาวะเสี่ยงดังกล่าวเกิดจากสาเหตุความบกพร่องด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ปัญหาและอุปสรรคในด้านการเรียน การอยู่ร่วมกันในสังคม จากงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า เด็กกลุ่มนี้จะไม่สามารถรับรู้และสื่อสารได้เท่าเด็กทั่วไป ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เด่นชัดคือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งนี้กรมสุขภาพจิตได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความสำเร็จในชีวิต โดยแท้จริงแล้ว IQ มีเพียง 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ที่เหลือเป็นด้านอื่น ๆ รวมถึงด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ด้วย ความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงมีความคิดว่าหากมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะทำให้ลดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้

จากการศึกษาละครสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นละครที่ไม่เน้นความเป็นทางการแต่เน้นที่กระบวนการเพื่อพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่เริ่มจากความรู้พื้นฐานของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นแนวทางในการดำเนิน

กิจกรรมภายใต้สถานการณ์สมมติ โดยละครสร้างสรรค์จะมีกระบวนการที่สอดแทรกในด้านการคิดวิเคราะห์ตีความหมาย ตลอดจนทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งรวมถึงทักษะการจัดการกับปัญหาจึงทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีการพัฒนา ทั้งหมดนี้เป็นการทำงานเพื่อจะได้เรียนรู้ในประเด็นต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นการเรียนรู้ต่างๆ ได้ ผู้เขียนคิดว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์จะสามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เพราะจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในด้านการเรียนรู้นั้นนักเรียนจะขาดด้านการอยู่ร่วมกันกับคนในสังคม ไม่สามารถที่จะรับรู้ สื่อสาร และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่จากการศึกษาผลการใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียนจะพบว่าในกระบวนการของละครนั้น มีการใช้เทคนิคการถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (experiential learning) ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดและการระดมสมองในกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นที่แน่ชัดอยู่แล้วว่าผลพลอยได้ในด้านความรู้สึกในด้านบวกต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงกับผู้อื่นได้มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้โดยการผ่านกระบวนการเหล่านี้ ผู้เขียนจึงเชื่อมั่นว่าถ้านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการละครสร้างสรรค์จะทำให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *อิคิว:ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง) พิมพ์ครั้งที่ 4*. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กลุ่มการจัดการศึกษาเรียนร่วม สำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *ความรู้พื้นฐานและแนวทางการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มการจัดการศึกษาเรียนร่วม สำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2547). *"แอลดี...ความบกพร่องในการเรียนรู้"ในเอกสารศูนย์วิชาการแสบปีโฮม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เด็กพิเศษครอบครัว.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). *ความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพมหานคร: มิติชน.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2546). *รายงานผลการวิจัย เรื่อง การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2547). *ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *การเรียนรู้ระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- พรรัตน์ ดำรง. (2547). *การละครสำหรับเยาวชน พิมพ์ครั้งที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิรัฐ พิมพ์เขต. (2550). *ผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์(EQ) ของเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ และเด็กออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดร้อยเอ็ด*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.